

HENRYK TOMASZEWSKI

1995

Henryk Tomaszewski (1919–2001) aktor, mim, tancerz, choreograf, reżyser, założyciel, dyrektor i kierownik artystyczny Wrocławskiego Teatru Pantomimy. Początkowo twórca krótkich składanek pantomimicznych, później pełnospektaklowych widowisk, takich jak „Odejście Fausta” (1970), „Sen nocy listopadowej” (1971), „Menażeria cesarzowej Filissy” (1972) czy „Przyjeżdżam jutro” (1974). Znamca muzyki i sztuki, kolekcjoner, współtwórca legendy teatralnej Wrocławia.

Bezpośrednio po II wojnie światowej uczył się w Studio Dramatycznym Iwo Galla i w Studio Baletowym Feliksa Parnella w Krakowie, występując jako tancerz w zespole tego ostatniego. Związał się z tamtejszym rewiewo-satyrycznym, amatorskim Polskim Teatrem Akademickim, gdzie wystawił pantomimiczną scenkę „Strach na wróble” i był autorem oprawy baletowo-pantomimicznej do „Oratorium Kopernika” L.H. Morstina. Od 1948 r. występował w Państwowej Operze we Wrocławiu, tańcząc rolę Diabła w „Panu Twardowskim” Ludomira Różyckiego, Pawia w „Pawiu i dziewczynie” Tadeusza Szeligowskiego oraz Księcia w balecie Oskara Nedbala „Od bajki do bajki”.

Był także reżyserem układów ruchowych i wstawek tanecznych w przedstawieniach Teatru Polskiego we Wrocławiu. Wszedł wówczas na drogę poszukiwań środków artystycznego wyrazu, jakimi nie dysponuje ani balet, ani teatr słowa. Ich uwieńczeniem było stworzenie w 1956 r. przy wrocławskich teatrach dramatycznych Studium Pantomimy – swoistego „teatru pogranicza”, teatru ruchu, który wkrótce stał się słynny na całym świecie. Premiera Programu I Studium („Skazany na życie”, „Dzwonnik z Notre Dame” według W. Hugo, „Płaszcz” według M. Gogola i „Bajka o Murzynku i Złotej królownie”) odbyła się 4 listopada 1956, a 1 stycznia 1958 r. po raz pierwszy użyto nazwy Wrocławski Teatr Pantomimy, który stał się teatrem zawodowym.

Słowa, wyświechtane i nadużywane w życiu codziennym, zjawisko tak charakterystyczne dla okresu wzrastania Tomaszewskiego, teatr pantomimiczny zastąpił ruchem i wyrazem twarzy, grą aktorów, skrótem, symbolem i przenośnią. Dzięki wzbogaceniu środków artystycznej ekspresji teatr Tomaszewskiego mógł pokazać to, co wymyka się słowu. Potrafił też zebrać w jedną całość przeszłość i terażniejszość, sny, marzenia, wyobrażenia. Pantomimiczna wersja integralności zjawisk i przeżyć jest bodaj największym osiągnięciem teatru Tomaszewskiego. Osiągając niemal ideał teatru ruchu, Tomaszewski już w końcu lat 60. powrócił do teatru słowa. Ubogacił go jednak doświadczeniami pantomimy. W 70. rocznicę urodzin założył Muzeum Lalek w Karpaczu.

Twórczość Tomaszewskiego, rozwój jego wizji pantomimicznych i myśli scenicznej oraz pracy dydaktycznej nad kształtowaniem nowej formacji artystów – aktorów mimów, a także jego prace reżyserskie, stały się przedmiotem licznych studiów i analiz oraz wydawnictw w kraju i za granicą.